

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

Exegesis Euangelij Lucae I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

Emanuel. Verè signum diuina maiestate dignum, verè admirabile prodigium, à seculis inauditum vt virgo concipiat, & pariat filium. O virginem ex omni aeternitate electam à Deo, ac singulariter & excellenter præ creaturis omnibus benedictam, à virginem post Deum præcipuè venerandam, colendam atque omni deuotionis & pietatis officio prosequendam, quæ nõ ex homine, sed summo spiritu concepit, concipiendo integerima permansit, nouem mensibus Deum ac hominè intra pudicissimi corporis viscera portauit, à quo etiam ipsa & totius mundi machina portabatur, ac denique sine vlllo dolore, sine vlla virginitatis iniuria, imo cum maximo puritatis incremento eundem peperit tot expectatum seculis, tot votis ac precibus expectatum, qui mundū erat redempturus, homines cum Deo in gratiam restitutus, ruinam angelicā instauraturus, summa imis conciliaturus. Et vocabitur nomen eius Emanuel, id est, nobiscum Deus, quod nomen nulli nisi Christo huius sacratissimæ virginis filio congruere potest: qui solus est in unitate personæ Deus verus, & verus homo. Calumnias Iudæorum, quibus hic aduersus Ecclesiam impiè vtuntur Doctores abundè dissolunt, quas nos breuitatis causa præterimus. Butyrum & mel comedet, hoc est, cibus vescetur quibus & alij infantes nutriuntur, vt veram se carnem & humanam naturam sumpsisse declarat. Vt sciat reprobare malum, id est, hoc ipso confutet hæreticos, qui cum carnem phantasticam sumpsisse, aut non verū hominem fuisse disturi sunt, & eligere bonum, id est, fidei catholicæ veritatem confirmet, qua creditur reuera humanum corpus accepisse. Vel, etiam butyrum & mel eo comedet, vt cibo illo ad iustam perductus ætatem, publicè concionando, vitia hominum increpet, rejiciat, damnet, virtutes sectandas, colendas, amplectendas doceat. Id quod post baptismum studio ac zelo ingenti eum fecisse certum est ex Euangelijs. Atque vtinam ipse etiam nobis præset, vt sciamus semper reprobare malum, execrari omne peccatum, & eligere bonum, exequi & amplecti quicquid ipsi placet, ne frustra nobis tantus tantæ virginis filius conceptus & missus sit.

Emanuel
cuiusnam alij
conueniat.

Math. 4.
Marc. 1.
Lucæ 3. 4.

EXEGESIS EVANGELII IN EADEM SO-
lennitate, Luca I.

SANCTVS Lucas Euangelista, qui beatissimæ matris Dei familiaritate vsus fuisse, ab eaq̃e multa Saluatoris mysteria didicisse creditur, iucundissimam ac verè saluberrimam Dominicæ incarnationis siue annunciationis historiam pulcherrimè describit, singulaq̃e diligenter exprimit, puta & Angeli, & eius, à quo is missus est Dei, & oppidi quo missus est, & virginis ad quam missus est, & sponsi virginis nomen, atque etiam eiusdem sponsi familiam siue genus. Nihil enim putauit omittendum, quod ad tantæ rei seriem pertineret. Et nos igitur, quod Spiritus sanctus tam exactè per Euangelistam suum describi voluit, attentis animis & liberis atque deuotis cordibus audiamus. Proponitur enim hic nobis historia salutis nostræ, quam quis negligenter auscultat, aut frigido, duro & ingrato corde percipit, vix est inter viuos numerandus. Nam etsi corpore viuit, tamen animo penè mortuus esse videtur. Excutiatur igitur omnis tempor ac desidia, cedant terrenarum sollicitudines occupationum, facessat om-

nis incuria, fastidium mortiferum depellatur, ut alacri mente, & arrepta auribus nostrae reparationis exordia percipiamus. Ait ergo sanctus Lucas Euangelista:

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilaeae, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph de domo Dauid, & nomen virginis Maria.

En dilectissimi audistis missum à Deo Angelum. Iam tot annorum millia praeterierat, & humanae captiuitatis miseria semper in deterius excresecere, & is cuius natura bonitas, cuius opus misericordia est, cui omnino proprium est misereri semper & parcere, tanquam nihil curae esset illi hominum innumerabilem perditio, totum penè humanum genus ob peccata detegere, praesertim daemoneum cultum & vitia carnis à facie sua abscerret, paucis de genere Abrahami ad sui notitiam & cultum vocatis & institutis, ex quibus sancti quidam qui nouerant ueterum in carne Deum, grauisimè illius aduentum suspirabant, huius miserabilis exilij peracti, praedictaque & lachrymis assiduis pulsabant aures Dei, ut tamen veniret ad liberandos nos. *Vtinam, aiebant, calos dirumperes & descenderes.* Itemque: *Ostendi nobis Domine misericordiam tuam, & saluare tuum da nobis.* Sed quantum illi clamarent, plorarent, quasi surdae erant aures Dei. Promittebat quidem se venturum, sed res in longum differebatur, ita ut multi etiam ex illo populo electo Israel desperatione absorpti, dicerent: *Manda remanda expellat, expella modicum ibi, modicum ibi.* Atqui hac demum die pius & clemens creator, non ferens vltra hominum exitium, tactus ineffabili misericordia, Angelum non quemcunque, sed ex principibus vnum, nempe Gabrielem Angelum misit in ciuitatem Galilaeae, cui nomen Nazareth, vbi futuræ matris Dei parentes habitasse feruntur in quorum aedibus virginem sacramentam iam ex templo reuersam sanctoq; Ioseph desponsatam mansisse colligitur. Sed cur non potius in Iudaeam quam Galilaeam missus est Angelus? hoc ipsum argumento foret relicta Iudaea, Dominum ad gentes demigraturum. Siquidem Galilaea transmigratiorem significat.

Missus est autem ad virginem. O verè virginem, semper virginem, corpore & mente virginem: virginem etiam plusquam angelica puritate nitentem: virginem denique tanta pulchritudine praeditam, ut ex immensa hominum numerositate, ipsam vnam rex caelestis, filius altissimi matrem habere concupierit. Sequitur: Virginem desponsatam viro. Creditur virgo beata virginis amore prima omnium perpetuae castitatis emisisse votum. Quid est igitur, quod iam desponsata dicitur? Quomodo enim potuit in matrimonium consentire voto virginis obstricta? Sed qui illi inspiraret ut hoc votum praestaret Deo, idem ipse certam eam reddidit, quod nihil ex matrimonio contrahendo ipsius virginitas detrimenti passura esset, sed virgo perpetua permaneret. Sicq; consentit ordinationi diuinae, nihil haesitans. Desponsata est autem benignissimo iuxta ac sapientissimo totius Trinitatis consilio, tum ut pudicissimae virginis fama & exultationi consuleretur, tum ne ipse Filius Dei ex corrupta natus diceretur, tum ut S. Ioseph officio ministris tam ipsa, quam filius adiuuaretur. Adhuc enim tenera valde erat

Esaie 64.
Psalm. 14.

Esaie 28.

Angelus enim in Galilaeam missus. Galilaea quid interpretetur.

Maria cur dicitur desponsata viro post emissum votum virginis. Desponsata quare fuerit Maria viro.

Vir
exi
rici
les
ah
fir
do
po
par
con
mit
qua
De
da
rala
era
nec
nate
succ
ce.
exor
ius,
hila
mif
neg
Sed
E
nus
A
li
ras,
pate
liber
vol
rat
plac
crar
tra
tia,
A
rif
tibi
nir
cur

Virgo beata, quando Dei Filium concepit, isq; paulo post natiuitatem sua in
 exilium relegandus erat, quo itinere nisi virgo tam tenera & verecunda ma-
 ritii solatio releuata fuisset, maximis iniurijs & incommodis cum paruulo
 Iesu haud dubie obiecta foret. Sunt & aliae rationes, sed breuitas seruanda
 est. Porro desponsata fuit viro, cui nomen Ioseph erat, qui de tribu Iuda ac
 stirpe Dauid, sicut & ipsa virgo, prognatus erat, sicut Euangelista mox addit,
 de domo Dauid. Hic S. Ioseph iustus fuisse apud Mattheum manifeste dicitur.
 Sed et si id tacerent Euangelistae, an ne sanctitatis eius sufficientissimum
 possit esse documentum, quod in talis tantq; virginis sponsum, & in filij Dei
 patrem putacitium electus est? O vere beatum hunc patriarcham, cui vnum
 concessum est à Deo, quod nulli alij, vt sit coniunx matris Dei, gaudeatq; no-
 mine patris filij Dei. Maior est ista dignitas, imo incomparabiliter maior,
 quam vel Dauidis, vel Salomonis fuerit, videlicet potentissimorum regum.
 De hoc S. Ioseph supra in festo SS. Innocentium quaedam dicta sunt. Itaq; nunc
 ad alia properamus. Interim obseruandum est, tum demum Filij Dei mor-
 tale accepisse corpus, quando regia dignitas apud Indios penè ad extremam
 eae redacta in opiam. Non enim voluit mundi huius gloriam quærere, imo
 nec attingere quidem, sed potius contemnere, contemnendamq; docere. Itaq;
 nasci quidem voluit ex stirpe Dauid, sed eo tempore quando regni Dauidici
 successores etiam fabri lignarij erant, vt in S. Iosepho perspicue videre li-
 cet. Sequitur: Et nomen virginis Maria. Quid hic dicemus? aut vndenam
 exordiemur? Dulcissimum & omni melle dulcius est nomen virginis hu-
 ius, nec est quisquam qui id pro dignitate possit explicare. Nomen Marię ex-
 hilarat iustos, confirmat pusillanimes, solatur mœrentes, desperatos erigit,
 miseros fouet, recreat languidos, demones terret & fugat, vitia & tentatio-
 nes diabolicas pellit: denique morbis omnibus animę & corporis medetur.
 Sed tum materię vbertas, tum tēporis angustia cogit nos ad alia procedere.

Matth. 1.
 Ioseph spon-
 si Marię laus
 & sanctitas
 quanta.

Christus cut
 nasci volue-
 rit ex semine
 Dauid.

Marię nomi-
 nis virtus
 quanta sit.

Et ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia plena, Domi-
 nus tecum, benedicta tu in mulieribus.

Ad hanc igitur virginem ingressus est Angelus salutandam, nunciumq; il-
 li à Deo perferendum, quale ante eum diem nunquam erat allatum in ter-
 ras. Sed quo ingressus est ad virginem? Sedebat illa abscondita in ædibus
 paternis, residens in conclauis, & tota mentis intentione Deum exorans pro
 liberatione hominum, diuinęq; contemplationi prorsus intentā, ac tota
 voluit absorpta in Deum. Semper enim animus eius Deo coniunctissimus e-
 rat ob nimiam cordis puritatem, ita vt quoties vellet, posset per contem-
 plationem in Deum tendere. Itaque dum ita sederet ardentissimè obse-
 crans Deum pro Christi & Messię aduentu, ingressus est Angelus ad eam in-
 tra conclauem, vbi soli Deo vacabat & sibi, & ait, scilicet summa cum reueren-
 tia, ita vt decebat erga mox futuram Dei genitricem.

Maria vbiñā
 receperit An-
 gelicā salu-
 tationem.

Ave gratia plena, cunctis virtutibus, omnigenis donis, omnimodis cha-
 ritatibus excellenter ornata & repleta. Nam ceteris per partes praestatur:
 tibi autē totius gratię plenitudo se infudit. O verè gratia plena, de cuius ple-
 nitudine, vt ait D. Bernardus, accipiunt vniuersi, captiuus redemptionē, ager
 curacionē, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiā, Angelus be-
 nitiam,

Gratia plena
 quemodo
 Maria saluta-
 ta sit ab An-
 gelo.

Bernardus.

Maria quæ
beneficia ex-
hibeat fide-
libus.

Anselmus.

Gen. 4.

Domini
quomodo
mimo modo
fuerit cum
beata Maria.
L. faiz ca.

Beata Maria
quomodo
prædicetur
benedicta in-
ter omnes
mulieres.

Turbata cur
dicatur beata
Maria ad sa-
lutationem
Angeli.

titiam, denique tota Trinitas gloriam, Filij persona carnis humane sub-
stantiam. De qua etiam D. Anselmus ait: O femina plena & superplena gra-
tia, de cuius plenitudinis exundantia, resperfa sic virescit omnis creatura.
O virgo benedicta, per cuius benedictionem benedicitur omnis creatura:
non solum creaturæ à creatore, sed etiam creator à creatura. Ate igitur, o
Maria, gratia plena, ab omni vel tenuissimi vitij labe prorsus immunis, tota
pulchra, tota immaculata, tota gratia plena, ita vt nunquam in te quicquam
vel ad momentum hæserit, quod displicuerit Deo, sed totam te gratia occu-
pauit, totam possedit. Dominus tecum, tota Trinitas tecum idque non vul-
gariter, sed modo quodam peculiari atque planè singulari. Quia complacuit
Domino in te, & qui creauit te, etiam semper delectatur commorari tecum,
illectus decore tuo. Ipse totam te circumcinxit, vt nulla ex parte hostibus
pateat aditus in te, semper quæ tecum, & in te permanet, confirmans & cir-
cundans te gratia sua, nec vnquam deserens te, sed præparans intra te dig-
num & congruum habitaculum filio suo, quem ex te nasci cupit. Benedic-
tu in mulieribus, imo præ creaturis omnibus, quæ tantis es præuenta ben-
dictionibus diuinæ dulcedinis, vt Omnipotens creator tuus decreuerit eis
filius tuus, & qui in seipso immensus est, ex te paruulus nasci velit. Benedic-
tu in mulieribus, quæ & virginis gaudebis honore & mater eris altissimi, &
sola ex cunctis feminis sine damno pudoris concipies & absque vilo dolo-
re paries, atque ex ipso conceptu & partu multo & sanctior & purior eris.
Obsecro dilectissimi nonne eiusmodi isthæc est salutatio, vt possit etiam
quamuis firmum animum non nihil commouere? Sed quid effecit oro in
virgine & matre Domini nostri? Dicitur gratia plena, dicitur Dominum
habere secum, dicitur præ cunctis benedicta mulieribus. Quid ni igitur non
parui se esse meriti præfidat, cui talia dicuntur? Sed virgo in humilitate
profundissima firmissimè radicata eiusmodi encomijs non erigitur, sed
terretur. Sic enim ait Euangelista:

Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat
qualis esset ista salutatio.

Cur obsecro turbata? Num ad aspectum aut affatum Angeli? Minimè. Iam
enim assueta erat & videre & colloqui beatis spiritibus. Sed turbata in ser-
mone eius. Cum enim nihil magnum, nihil altum, imo non nisi tenuissi-
mè & vilissimè de se sentiret, suo quæ iudicio omnium infima esset, turbata
est, id est, verecundata, quod tantis veheretur encomijs, quibus se præceteris
indignam crederet. Quid hic nos miseri dicturi sumus, qui tamen cunctis
penè virtutibus vacui sumus, tamen non solum non horremus ab alijs lau-
dari, sed id etiam summopere appetimus? & si quis minus bene de nobis sen-
tiat, admodum perturbamur. O quam longè absumus ab humilitate ma-
tris Dei. Quæ licet esset cunctis plena virtutibus, tamen audiens se laudari,
pertimuit, verita ne forte illud esset diabolica, eo quod ipsa nil tale de se
sentiret, nec tanta de se vel suspicari auderet. Vnde etiam noluit respondere
salutanti Angelo, sed cogitabat secum qualis esset ista salutatio. Quod ni-
mirum summæ erat prudentiæ. Ita dum humilis virgo virtutes cupit cele-
re suas, magis eas prodit. Quid est domina nostra, quod turbatis? Dicitur
gratia

gratia plena: sed tu te omnium infimam putas, nec vllam tibi gratiam tribuis, nulla virtute pregitam te opinaris: & tamen dum ita de te sentis, en certatim sese produnt virtutes tuæ, & quidem valde admirabiles. Nam quod turbaris, summæ est humilitatis & pudicissimæ verecundiæ. Quod cogitas qualis est ista salutatio, admirandæ est prudentiæ & circumspeditionis. Quod non statim respondes, modestiæ est singularis. Fortitudo item & iustitia alicujus virtutes manifestæ satis hic apparent, & tum verbis, tum factis tuis sese proferunt. Discamus & nos dilectissimi ad omnem nostri laudationem pertimescere, atque vsque adeo in vitiorum ac totius vilitatis & fragilitatis nostræ consideratione fixi permanere, vt nulla vnquam laude vel tenuiter permoueamur: sed solum Deum cupiamus in omnibus ac de omnibus laude & honore affici: nobis verò id solum tribuamus, quod propriæ nostrum est, id est, vitia & peccata nostra.

Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria. Inuenisti enim gratiam apud Deum.

Sensit Archangelus virginem pudentissimam quodam verecundo ac humili timore correptam. Itaque mox eam iuber omnem ponere metum, nec quicquam esse sollicitam. Ita enim solent boni spiritus, dum apparent hominibus, pellere ab eis formidinē, & quandā animi præstare securitatē & tranquillitatem. Contra mali spiritus timorem incutiunt & horrorem, eumq; in lominibus relinquunt. Inuenisti inquit gratiam apud Deum. Et si noui timorem ac turbationem hanc tuam non ex vitio, sed virtute proficisci, tamen interim esto secura, certa inuenisse te gratiam apud Deum, multum illi, imo supra modum placere & gratam esse ob præstantissimas animi tui virtutes, preces quæ assiduas & feruentissimas, quibus illius gratiam expetisti, quam & inuenisti.

O felix Maria, quæ non hominum, sed Dei gratiam quæsiuit & obtinuit. At nunc cæci filij hominum gratiam Dei floccipendunt, & summo studio miserorum hominum gratiam ambiunt: quam tamen sæpenumerò aut non impetrant, aut impetrata neque diu, neque tuto frui queunt.

Ecce concipies in utero, & paries filium: & vocabis nomen eius Iesum.

O inastimabilem Dei dignationem & incomprehensibilem virginis excellentiam. Adeone deijcere se in ima potuisse Deum vt in virgine concipi, in virginis utero augmenta sumere corporea, & ex virgine nasci voluerit Adeone virginem potuisse in sublimē erigi, vt digna fuerit esse mater Dei? O homo attende quò se tua causa abijciat Deus, & pudeat te tantæ charitati posthac ingratum inueniri. Ecce, inquit Angelus ad virginem, concipies in utero, non humanitus, sed diuinitus: & paries filium, cuius Pater Deus est, cuius maiestas finem & modum nescit, cuius est omnis potestas in cælo & in terra, cuius pulchritudinem Sol & luna mirantur, quem in cælis verentur & adorant omnes virtutes & angelicæ potestates, denique qui solus est, & extra quem nihil est. Et vocabis nomen eius Iesum, hoc est, Saluatorem cuius rationem nominis Matthæus explicans. *Ipsè enim ait, saluum faciet populum suum* Matth. 1. *aprecati eorum.* De hoc præstantissimo & dulcissimo nomine possent hic

11 3 multa

Laus hominum quanto studio sit fugienda.

Apparitiones bonorum vel malorum spirituum quinam interuolucant.

Henricus Su-
fu nominis
Iesu sanctissi-
mus ama-
tor.

Exercitium
pium ad no-
men Iesu su-
auissimum

Acto. 4.

Nominis Ie-
su dignitas
quanta.
Philip. 2.

Nominis Ie-
su virtus
quanta sic.
Rom. 10.
Cant. 1.
Nomen Iesu
cut oleo co-
paretur.
Marc. 16.

multa dici, sed superius in festo Circumcisionis inde tractatum est. At nihilominus in gratiam piorum, quibus sapit quod pietati & deuotioni congruit quiddam hic commemorare placet. Temporibus Diui Iohannis Tauleri insignis concionatoris & sanctissimi viri quidam floruit Henricus Suso nomine, professione Dominicanus, non solum rara ac paucis experta sanctitate praeditus, sed etiam miraculorum gloria celebris, qui tanto huius dignissimi nominis ardebat amore, ut quodam tempore acuto stylo ferreo grandiusculis literis in ipso cordis sui loco id exararet, videlicet in manifestum perpetui inter Deum & ipsum amoris signum. Perseueravit autem hoc ipsum nomen in eius pectore ad mortem vsque. Neque contentus erat si ipse solus vsque ad deo eius ferueret amore, sed etiam multos alios ad eius amorem & venerationem summo studio, ingentique labore conatus est excitare. Inter complures autem, quos ad Deum conuerterat, habuit filiam quandam spiritali, virginem sanctissimae vitae, cui diuinitus fuit reuelatum, ut idem Suso in suis scriptis recitat, quisquis nomen Iesu scriptum secreto apud sese deferret aut transferreret, diceretur illi quotidie orationem Dominicam cum angelica salutatione, illi in vita quidem benigne facturum, & in morte propitium se praestitutum Deum. Adduntur autem haec verba ad orationem Dominicam & Angelicam salutationem: Benedictum sit dulcissimum nomen Domini nostri IESU CHRISTI, & gloriosissimae Virginis Mariae dulcissimae matris eius in aeternum & ultra. Nos cum prole pia, benedicat virgo Maria: Amen. Quod est reuera perexiguum seruitium, sed non parum Deo gratum, utpote cui tanta polliceri dignatus est. Olim quidem temporibus iam dictis, per plures haec faciebatur, non absque benedictione diuina: sed iam maledictus temporis ac execrabilis ingratitude hominum, eiusmodi pietatis studia nihil impedire. Dominus Iesus sui nominis amore & venerationem nostris in cordibus excitare dignetur. *Non est enim alud nomen sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.* Hoc nimirum sanctissimum nomen a Deo est nominatum, ab Angelo denunciarum, impositum a parentibus, celebratum a mundo, veneratum ab omni genu, positumque omnibus in salute, a demonibus tamen in terrorem, & operantibus in virtutem. Nam in Seraphinis vi ignea inflammatur, in cherubinis splendet, in thronis cumpaginatur, in dominationibus imperatur, in virtutibus exequitur, in potestatibus arcet, in principatibus curat provincias, principes & magistratus, in Archangelis sacerdotio fungens dirigit mortales in Deum, in angelis omnia nostra curat, in homine omnium vinculo omnia operatur. Docet namque & varijs loquitur linguis in Apostolis, veritate fulget in Euangelistis & Doctoribus, virtute diffunditur in operantibus miracula, dulcedine replet contentplantes, veniam praestat poenitentibus, & omnigenum auxilium omnibus indigentibus. Huius nominis tanta est virtus, ut omnes in eo ditari possint, dicente Apostolo: *Dives in omnes qui inuocant illum:* hoc est, nomen Iesu, quod tam bene, tam communicabile sui ipsius est, ut oleo in Canticis comparetur, ubi scriptum est: *Oleum effusum nomen tuum:* quia eius virtus chrismate plena diffunditur in eos quos tangit, sicut oleum in panno, & quia sanat, quia condit, & omnia facit sicut verum oleum, scientibus ipsum suscipere, & inuocare, sicut Apostoli faciebant, qui in Iesu nomine loquebantur linguis, et demones expellebant.

lebant, infirmos sanabāt. Hæc pauca licet minima sint comparatione eorū, quæ de hoc reuerendissimo nomine dici possent, tamen ob gratiam breuitatis sufficiant. Pius quilibet in scriptis sanctorum aut aliunde plura sibi cōquirat, vt in eius amorem castissimum possit inardescere.

Hic erit magnus, & Filius altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum: & regni eius non erit finis.

Hic erit magnus, quia Deus imensus, de quo propheta dicit: *Magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* Sed & secundum humanitatem magnus erit, quia princeps regum terræ, & caput electorum omnium, præsidens cælo & terræ, & omnibus imperans: atq; ob vnionem humanitatis cum verbo maior toto vniuerso, id est, creaturis omnibus. Et Filius altissimi vocabitur: Filius vtique non Patre minor, sed omnino æqualis, consempiternus, naturalis, vnicus. Aduerte hic qualis filius promittatur Virgini beatæ, & obstupescere tum dignitatem illius, quod talem meruerit habere filium, tum humilitatem, quod nec tenuissimum senserit elationis motum: quod est reuera omni admiratione plenum. Nos sæpe etiam ex minimis Dei donis non minimè extollimur, ipsa ex summis nec leuissimè inflata est. Sed talem decebat esse futuram Dei matrem, scilicet omni virtute absolutam atque perfectam. Et dabit illi secundum humanitatem Dominus Deus Pater æternus, sedem Dauid Patris eius, id est, cuius typū Dauid rex gessit: qui quidē pater eius erit, quātum ad humanitatem attinet: siquidem ex te nascetur, quæ ex stirpe Dauidica processisti. Nemo hæc de temporali sede Dauidis accipiendā putet. Non enim voluit Dominus regnare in hoc mundo: quin potius regiam dignitatem spreuit & fugit, vt & nos mundi honores fugiendos contemnendosq; nouerimus: sed de æterna, cuius typus præcessit in regno Dauidico. Itemq; quod sequitur. Et regnabit in domo Iacob in æternum non de filiis carnis, sed spiritus intelligendum est, id est, non de Israelitis secundum carnem, sed qui fidem pietatis Israelis, siue Iacob patriarchæ fuerint imitari quod Apostolus ita dicit: *Non enim omnes qui ex Israel sunt, israhelici: neque qui semen sunt Abrahæ, omnes filij. Sed in Isaac vocabitur tibi semen:* id est, non qui filij carnis, hi filij Dei, sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine. Domus igitur Iacob tota est Ecclesia electorum, qui aduersum vitia viriliter dimicantes, & contra inimicum Dei diabolū perpetim reluctantes, carnem, sanguinem, peccata omnia, & ipsos nequam spiritus supplantant. In quibus videlicet Dominus Iesvs, regnabit in æternum, quia ipsi populus eius erunt, & ipse cum eis erit eorum Deus, rex & princeps. Atque huius regni non erit finis. Temporale regnum finem habet: sed regnum Christi sempiternum est. O si nos quoque dilectissimi huius regni ciues esse mereamur. Erimus quidem, si mundum, carnem & diabolū supplantauerimus. Sed vt ætèrni ac ignauæ nostræ. Promittitur militi viliissimū stipendium, & mille corpus animamq; periculis exponit. Mercator spe lucri exigui per mare, per terras, per horrèda vitæ discrimina impiger proficiscitur. Et multalij amici seculi huius nihil nō attentāt, nihil non perferendū putant,

Psal. 47.
Psal. 144.
Iesus Christus cur dignus sit magnus.

Regnum Dauid qui hoc loco intelligatur. Ioan. 6.

Domus Iacob quoniam hoc loco accipiat.

Rom. 9.

Domus Iacob allegatè quæ sit.

Apoca. 11.

Ciues regni Christi mysticè quoniam sumus.

vt vel vita possint necessaria obtinere. Nobis regni hæreditas promittitur, cuius non erit finis, & vix dignamur pedem digitumve mouere. Tanta est cæcitas, imo amentia & insauia pectoris nostri.

Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?

Prudentia B. Mariæ quanta fuerit.

Votum castitatis vti B. Maria emiserit.

Origenes. Ambrosius.

Hæreticos porcorum motes habere.

1. Cor 7.

Virginitatis fructus qui olim experientur.

Vide sacratissimæ virginis prudentiam. Non diffidit verbis angelicis, sed neque temerè assentitur. Optat edoceri modum quo id quod pollicebatur angelus perficiendum esset. Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Equidem quantum in me est, nihil magis opto, quam casta permanere, imo iam castitatis voto vltro obstricta sum, & virum nūquam cognoscere statui: (Ita enim SS. Doctores ex his verbis acutè colligunt, & est omnino rationi consentaneum) Nolle itaque velim huius generationis modum. Virgo quidem beata, vt pote in lege diuina & prophetis, teste Origene, erudita, nouerat parituram virginem, sed vt D. Ambrosius ait, modum non nouerat: quem nunc optat angelico discere eloquio. Siquidem virginitatis seruandæ ingens eam tenebat sollicitudo: quanquam dicunt doctores, sub honestissima conditione votum eam virginitatis edidisse, hac videlicet, nisi Deo aliter visum foret. Vnde prudentissimè iam dictam angelo quaestionè mouit. Nihil laicæ attinet respondere hæreticis, qui nuptias virginitati anteponunt. Faciunt enim quod porci solent, qui suis delectati sordibus carnis margaritis & auro charius amplectuntur. Nouerat virgo beata, etsi necdum legerat, bene quidem virginem facere, si nubat: sed melius facere, & beatioram fore, si virgo permaneat. Nec sibi putabat admittendas, quamuis à Deo concessas, carnalis matrimonij voluptates, quæ ineffabilibus quocidie, ipsdemq; castissimis spiritalis connubij, quod inter Deum & mundas animas agitur, delicijs fruere. O beatas illas animas, quæ virginitatè matris Dei æmulari malunt, & angelicam in terris imitari puritatem, quam immundis se subdere corporis voluptatibus. Olim sentient verè dulcissimos virginitatis fructus, quos non experientur, quicumque virginitatis expertes erunt.

Et respondens angelus, dixit ei, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.

Psalm. 148.

His verbis omnis pudicissimæ virginis metus & percunctatio soluitur. Non enim est, ait Angelus, quod timeas virgo castitatis amantissima, vllam pudoris intemerati iacturam. Nam totum hoc opus erit omnipotentis Dei, qui vt mundum solo verbo produxit ex nihilo, ita ex te corpus assumet, nullo integritatis tuæ detrimento. En Spiritus sanctus, cuius est vna cum Patre Filioque maiestas, indissimilis potètia, eademq; voluntas, superueniet in te modo quodam cunctis retroactis sæculis in experto: nec, vt passim in alios, sed longè excellentius & diuinius: non quo iam primum illum habere incipias, quo nūquam caruisti: sed gratia abundantiori, gratia prorsus singulari superueniet in te, tibi sese infundet, tibiq; il labetur, atque ex purissimis sanguinibus tuis repente integrum Filij Dei corpus efficiet, membris suis omnibus constans. Et virtus altissimi obumbrabit tibi, hoc est incompre-

hensibilem potentiam ac maiestatem suam ita intra te temperabit, ut tantum opus ferre queas. Vel obumbrabit tibi, hoc est, sub umbra carnis tuæ latebit. Abdita valde sunt hæc, & vix vlli bene intellecta. Quis enim possit capire modum conceptus diuini, nisi fortè ipsa virgo, quæ eum in se expectare felicissimè meruit? Itaque occultissimo hæc mysterio plena sunt, quod vniuersis quidam Theologus ait, nemo adhuc in scriptis explicasse videtur. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. Longè maiorem vim habet, quod dicit neutro genere sanctum, tanquam diceret: Christus, qui ex te nascetur, non erit simpliciter sanctus, sed sanctitas ipsa, atque totius sanctimonix fons & plenitudo secundum diuinitatem: quin & secundum humanitatem electis simul omnibus sanctior erit. Quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei: non tamen ita Filius Dei, ut non sit etiam filius tuus, id est, hominis filius: siquidem & perfectus Deus in forma Dei, & perfectus homo in forma serui erit. Vocabitur Filius Dei. Digna planè Filio Dei tam noua & supernaturalis conceptio, qua non nisi de Spiritu sancto & in virgine conciperetur: haberetq; communem quidem nobiscum naturam, in qua peccatis nostris satisfaceret, non tamen eandem haberet originis rationem. Sed quia vehementer desiderabat Angelus assensum Virginis, ut fides astrueretur exemplo, sterilis scemina partum mirabilem illi nunciaret dicens:

Incarnatio
Christi quam
sic abdicis-
simum se-
cretum.

Ambrosius.

Hierem. 11.

Augustinus.

Et ecce Elizabeth cognata tua & ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.

Quasi dicat Angelus: En cognata tua Elizabeth, quæ iam ab omnibus vbiq; sterilis non sine probro dicitur, etiam in hac ætate senili filium beneficio Dei concepit, iamquæ sextus voluitur mensis, quo id contigit. Itaque qui sterili præstitit ut conciperet etiam supra ætatis tempus: facile tibi quoque præstabit, ut virgo concipias, virgo parias, & virgo nihilominus perpetuo perseueres. Non est quicquam impossibile omnipotenti Deo, sicut & Hieremias ait: Domine Deus non erit tibi impossibile omne verbum. Sed quid iam virgo beata ultra moraris? En tota Trinitas expectat assensum tuum: tota cælestis curia, itemq; genus humanum tuum præstolatur responsum, ex quo salus pender omnium. His igitur ab Angelo dictis, virgo sacratissima tota deuotione plena, nec vllam animi sentiens elationem, sed in ipsam vsque humilitatis abyssum sese demergens, corde, animo, spiritu ac labijs breuem quidem, sed efficacissimum nobiscq; saluberrimum protulit sermonem, quo nec Deo gratior, nec Angelis opatior, nec hominum generi magis salutaris, magisque necessarius vllus esse potuisset.

Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini: Fiat mihi secundum verbum tuum.

Quis ad hanc vocem non exclamet cum S. Augustino? O felix obedientia, & insignis gratia, quæ dum humiliter fidem dedit, cæli in se opificem comparauit. Itemq;: O vera humilitas, quæ Deum hominibus peperit, vitam mortalibus edidit, Paradisum aperuit, & hominum animas liberauit.

m m Hæc

Humilitas B.
Marix quia
hic clarescit
Esaiz 14.
Ezech. 21.

Lucæ 14. 17.
Lucæ 1.
Incarnatio-
nis Christi
Myfterium
quàm mira-
bi iter pera-
ctum fit.

Christus uti
ab infanti
conceptionis
pati cepit.

Matth. 7.

Hæc ille. Reuera dilectissimi plena miraculi sunt hæc virginis verba, ple-
naque myfterij. Quomodo iam potuiffet ultra fe cohibere Deus, ne huma-
nam fumeret fubftantiam, qui non folum virginis accepit affenfum, fed et
tam tantam in ea inuenit humilitatem, vt quantum mater effer electa, fe
men non nifi ancillæ loco haberet? O humilitas Deo grata. O dignam re-
lem virginem, quæ Dei Filium conciperet. Superbus ille Lucifer in celo
magnus quidem creatus erat à Deo, non tamen ad tantam electus digni-
tatem, vt mater Dei, fed nihilominus non contentus honore diuinitus ipfi
præfinito, Dei æqualitatem impie appetere aufus eft. Virgo autem beata
ad maximum à Deo affumpta honorem, non folum maiorem non petiit,
fed nec illum quidem fibi fumere aufa eft. Vnde in tantum placuit Deo, vt
eam ultra creaturas omnes mirificè exaltaret, eiusque Filius effer dignatus
fit. Ita veriffimum effer, quod Saluator ait: *Qui fe exaltat humiliabitur, & qui
fe humiliat exaltabitur.* Et quod ipfa virgo beata cecinit: *Depofuit potentes de fe-
de, & exaltauit humiles.* Mox autem vt facratiffima virgo ifthæc verba pro-
tulit, Filius Dei totus in pudiciffimi corporis eius vifcera fe recepit, man-
nihilominus totus in finu Patris, atque ex ea carnem affumpti: eodem
momento totum Christi corpus formatum effer, anima eius rationalis crea-
ta, & fimul vtrumque diuinitati in perfona Filij coniunctum, vt idem effer
Deus & homo, falua vtriusque naturæ proprietate. Simul autem vt Christus
Dei Filius noftram in Virgine matre naturam fufcepit, etiam pro nobis pa-
ti cœpit. Ab illo namque momento vfque ad fpiritus exhalationem in ter-
re nunquam grauiiffimis cordis doloribus caruit, fed toto vitæ fuæ fpatio
propter nos diriffimè fe fe afflixit, vt nos cum Patre in gratiam reftitueret
fimul etiam vt fuo exemplo animaret nos ad perferenda huius vitæ mala,
& ad fugiendam omnem mundi diffolutionem & voluptatem, ampli-
tandamque penitentiam, & arctam viam illam, quæ ducit ad vitam. Be-
mus enim in exilio, vbi lugere potius nos conuenit quàm lætari, quamquæ
hodie cæci mortales libenter gaudent & rident etiam inter mille corporis
& animæ pericula conftituti, cum tamen merito plorare deberent, nec vo-
quam inaniter aut diffolutè lætari.

SERMO I. IN EADEM SOLENNITATE.

*De beneficio incarnationis Dominicæ, & de excellentia
matris Dei.*

Mirabilia
quædam in
festo hæc
geracta funt.

ECce contipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iefum. Hæc
rit magnus, & Filius altiffimi vocabitur. Lucæ primo. Magna profus, &
verè magna hodie dilectiffimi filij foennitas agitur, & omnium re-
dix, fundamentum & origo foennitatum, in qua Deus Pater Filio fuo in
virginis vtero humanæ naturæ defponfatione nuptias fecit: in qua Filius
Dei amore captus, imo ebrius, noftram fibi naturam, hoc effer, Deus gloria
lumum inæftimabili dignatione coniunxit: in qua Spiritus fanctus huius
mirifici autor operis, nunquam ante hæc expertam in nos declarare coepit
benignitatem fuam: in qua virgo intemerata à Patre in filiam, à filio in ma-
trem, à Spiritu fancto in fponfam effer affumpta & confecrata, in qua tota
calidus